

Антон Казимирович Сушкевич – математик и музыкант

Антон Казимирович Сушкевич (1889–1961) – известный советский математик, профессор Харьковского университета. Он был самым крупным алгебраистом в Харьковском государственном университете и одним из крупнейших в Советском Союзе [3, с. 79]. И в то же время все, кто знал его, непременно вспоминают, что был он и превосходным музыкантом. Этому увлечению Антон Казимирович был верен всю свою жизнь, и, хотя именно вклад в науку принес ему всемирную известность, страсть к музыке, вероятно, помогала ему познавать не только гармонию звуков, но и гармонию чисел.

Антон Казимирович Сушкевич родился 22 января 1889 г. в городе Борисоглебске (ныне Воронежской области) в семье инженера, служившего на Юго-Восточной железной дороге. Уже в годы учебы в Первой воронежской гимназии у Антона проявились склонности к математике и музыке. В 1906 г., окончив гимназию, он поехал в Берлин, чтобы продолжить образование. Перед ним стоял выбор между двумя профессиями: математика и музыканта-исполнителя, но, поскольку он не смог чему-то одному отдать предпочтение, то продолжил образование в обоих направлениях. Антон Сушкевич стал студентом Берлинского университета, учился у таких выдающихся математиков, как Г. Фробениус, И. Шур, Г. Шварц. Университет он закончил в 1911 г. В те же годы Сушкевич параллельно учился в Берлинской консерватории по классу виолончели, а игре на фортепиано обучался у Л. В. Ростроповича (отца известного виолончелиста М. Л. Ростроповича) [3, с. 81]. Но в качестве основной своей профессии Антон Казимирович выбрал математику.

Возвратившись на родину в 1913 г., он сдал экстерном государственные экзамены в Петербургском университете, поскольку диплом, полученный за рубежом, в России не имел силы. На экзаменах Антон Сушкевич проявил высокие знания всех математических дисциплин и получил диплом 1-й степени.

В 1916–1919 гг. он преподавал математику в гимназиях Харькова. В 1917 г. Сушкевич сдал магистерские экзамены в Харьковском университете, и уже с 1918 г. занимал в университете должность приват-доцента, два года совмещая работу в университете и в гимназии. В 1920 г. он назначен адъюнкт-профессором. В следующем, 1921 году молодой ученый приглашен в Воронежский университет на должность профессора математики, где проработал 8 лет. В 1929 г. он был избран действительным членом Украинского научно-исследовательского института математических наук и вернулся в Харьков. Одновременно работал профессором Харьковского геодезического института (1929–1933 гг.). В 1926 г. в Харьковском университете Сушкевич защитил докторскую диссертацию «Теория действия как общая теория групп», которую высоко оценили известные математики С. Н. Бернштейн и О. Ю. Шмидт. С момента воссоздания в 1933 г. Харьковского университета и до конца своей жизни Антон Казимирович работал там. В 1933–1941, 1944–1956 гг. он возглавлял кафедру алгебры и теории чисел, а в 1956–1961 гг. (до своей смерти) – объединенную кафедру общей математики, высшей алгебры и теории чисел.

Когда началась Великая Отечественная война, по болезни А. К. Сушкевич не смог эвакуироваться и находился в оккупированном Харькове. С сентября 1942 г. несколько месяцев работал вычислителем в физико-техническом институте. После освобождения Харькова от фашистских захватчиков в 1943 г. Антон Казимирович продолжил работу в Харьковском университете.

А. К. Сушкевич – автор более 60 научных работ. Его монография «Теория обобщенных групп» (Харьков, Киев, 1937) явилась первым в мировой литературе систематическим изложением круга вопросов, относящихся к обобщенным группам. Она оказала большое влияние на целое поколение алгебраистов. Его теория полугрупп получила высокое международное признание.

Сушкевичем был создан ряд прекрасных учебников; почти все они выдержали несколько переизданий: «Основы высшей алгебры» (1931, 1932, 1937, 1941), «Вища алгебра» (1931, 1934, 1936), «Теорія чисел» (1932, 1936; переработанные издания на русском языке 1954, 1956 гг.), «Элементы новой алгебры» (1937). Его учебники по высшей алгебре принадлежат к числу лучших университетских руководств [6].

Список научных трудов Сушкевича приведен в приложении к юбилейной статье, посвященной 70-летию выдающегося математика [1].

Антон Казимирович читал основной курс и специальные курсы по высшей алгебре, элементарной математике, истории математики. Его перу принадлежит большая работа «Материалы к истории алгебры в России в XIX в. и в начале XX в.» [5], а также статья «Диссертации по математике в Харьковском университете за 1805–1917 года» [4]. За работы по истории математики в 1957 г. он был награжден памятной Эйфелевой медалью, врученной ему Советским национальным объединением историков науки.

А. К. Сушкевич был многосторонним человеком, владел несколькими иностранными языками, был знатоком русской и мировой литературы. Прекрасно музицировал и обладал высоким мастерством игры на виолончели и фортепиано [3, с. 81].

Умер Антон Казимирович Сушкевич 30 августа 1961 г. после тяжелой болезни. В 1989 г., когда отмечалось столетие со дня рождения выдающегося математика, Министерством связи СССР был выпущен конверт с его портретом, а по решению ЮНЕСКО юбилей ученого отмечался во всем мире [3, с. 81, 201].

Литература

1. Глушкин Л. М. Антон Казимирович Сушкевич (к семидесятилетию со дня рождения) / Л. М. Глушкин, Е. С. Ляпин // Успехи математических наук. – 1959. – Т. 14, вып. 1. – С. 255–257 с фото. – [Прил.] Список печатных работ А. К. Сушкевича. – С. 257–260.
2. Государственный архив Харьковской области. – Ф. Р–2792. – Оп. 20. – Ед. хр. 572: Личное дело доктора физико-математических наук, заведующего кафедрой алгебры и высшей математики Сушкевича Антона Казимировича, 1 сентября 1943 г. – 30 августа 1961 г. – 37 л.
3. Рыжий В. С. Из истории механико-математического факультета Харьковского университета до 2011 года / В. С. Рыжий. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2014. – 353 с.
4. Сушкевич А. К. Диссертации по математике в Харьковском университете за 1805–1917 года / А. К. Сушкевич // Ученые записки Харьковского университета. – 1956. – Т. 65 : Зап. мат. отд. физ.-мат. ф-та и Харьк. мат. о-ва. – Т. 24. – С. 91–115.

5. Сушкевич А. К. Материалы к истории алгебры в России в XIX в. и в начале XX в. / А. К. Сушкевич // Историко-математические исследования. – М. ; Л., 1951. – Т. 9, вып. 4. – С. 237–451.]
6. Антон Казимирович Сушкевич : некролог // Успехи математических наук. – 1962. – Т. 17, вып. 2. – С. 165 с фото.

S. Glibicka

Anton Suszkiewicz, matematyk i muzyk

Artykuł poświęcony jest życiu i działalności znanego matematyka radzieckiego, profesora Uniwersytetu Charkowskiego Antona Suszkiewicza s. Kazimierza (1889–1961), który był również muzykiem.

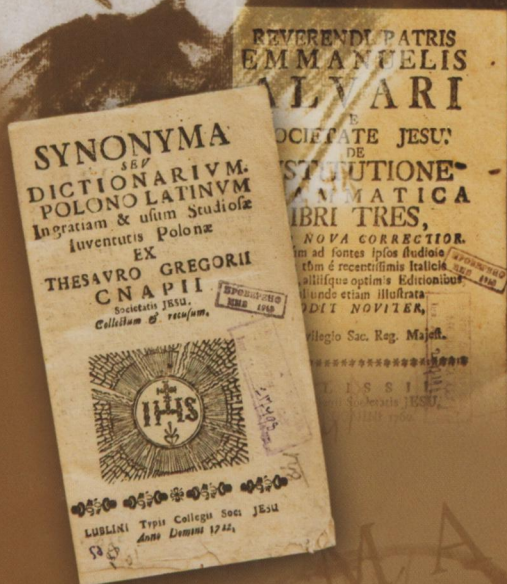
Anton Suszkiewicz urodził się 22 stycznia 1889 r. w mieście Borysoglebsk (obecnie w obwodzie woroneskim w Rosji) w rodzinie inżyniera. W 1906 r., po ukończeniu gimnazjum, wyjechał do Berlina na studia. Ponieważ Suszkiewicz nie potrafił dokonać wyboru pomiędzy matematyką a muzyką, studiował na Uniwersytecie Berlińskim na wydziale matematyki i jednocześnie w Konserwatorium Berlińskim w klasie wiolonczeli. Po powrocie do ojczyzny w 1913 r. jako ekstern zdał egzaminy państwowe na Uniwersytecie Sankt-Petersburga i otrzymał dyplom I stopnia.

W l. 1916–1919 uczył matematyki w gimnazjach Charkowa, później pracował na Uniwersytecie Charkowskim na stanowisku profesora nadzwyczajnego. W latach 20-ch młody naukowiec był profesorem matematyki na Uniwersytecie w Woroneżu. W 1926 r. Suszkiewicz obronił habilitację nt. «Teoria działania jako wspólna teoria grup». Pracę tę wysoko ocenili znani matematycy S. N. Bernstein i O. J. Szmidt. W 1929 r. został wybrany na Członka Rzeczywistego Ukraińskiej Placówki Naukowo-Badawczej Nauk Matematycznych. Po powrocie do Charkowa Suszkiewicz pracował w Charkowskim Instytucie Edukacji Narodowej i Charkowskim Instytucie Geodetycznym (1929–1933), a od 1933 r. – na Uniwersytecie Charkowskim. W latach 1933–1941, 1944–1956 stał na czele katedry algebry i teorii liczb, natomiast w 1956–1961 kierował zjednoczoną katedrą matematyki ogólnej, algebry wyższej i teorii liczb.

A. K. Suszkiewicz jest autorem ponad 60 prac naukowych. Jego monografia «Teoria różnorodności grupowej uogólnionych grup» (Charków, Kijów, 1937) wywarła wielki wpływ na całe pokolenie algebraistów. Suszkiewicz jest autorem kilku podręczników z algebry wyższej.

Autorka artykułu podkreśla, że A. K. Suszkiewicz był nie tylko wybitnym naukowcem, ale i wielostronnym człowiekiem: mówił w kilku językach obcych, był znawcą literatury rosyjskiej i światowej, wspaniale grał na wiolonczeli i fortepianie.

ПОЛЬСЬКИЙ АЛЬМАНАХ
ALMANACH POLSKI

REFLEKSJE POLSKIE **ПОЛЬСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ**
w literaturze i sztuce **в літературі та мистецтві**
Słobożańszczyzny **Слобожанщини**

Materiały Międzynarodowego
Symposium Naukowego
Charków, 17 września 2014 r.

Матеріали Міжнародного
наукового симпозиуму
Харків, 17 вересня 2014 р.

Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові
Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Charkowski Narodowy Uniwersytet imienia W. N. Karazina

Харківський національний університет
мистецтв імені І. П. Котляревського
Charkowski Narodowy Uniwersytet Sztuk
Pięknych imienia I. P. Kotlarewskiego

ПОЛЬСЬКИЙ АЛЬМАНАХ

ALMANACH POLSKI

ПОЛЬСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ REFLEKSJE POLSKIE
В ЛІТЕРАТУРІ W LITERATURZE
ТА МИСТЕЦТВІ I SZTUCE
СЛОБОЖАНЩИНИ SŁOBOŻAŃSZCZYN

*Матеріали Міжнародно-
го наукового симпозіуму
Харків, 17 вересня 2014 р.*

*Materiały Międzynarodowego
Symposium Naukowego
Charków, 17 wrzesnia 2014 r.*

VII

Харків Charków
«Майдан» «Majdan»

2015

УДК 82.09+7.01](=162.1:477.54/62) (082)

ББК 63.3(4УКР=415.3)я43

П 53

*Учена рада Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського рекомендує до друку
(протокол № 1 від 31 серпня 2015 р.)*

Керівник проекту І. Журавльова

Упорядники випуску Г. Ботунова, І. Журавльова

Науковий редактор Л. Посохова

Редактор Ю. Полякова

Переклад анотацій М. Манова

Переклад статті О. Скибневського «Польський театр в Києві.

З нотаток режисера (1931–1936)» О. Журавльова

В оформленні обкладинки використані такі матеріали: фото балерини Марини Ніжинської та балетмейстера Івана Бойка; титульні аркуші книг Г. Кнапіуша «Synonyma seu Dictionarium Polono Latinum In gratiam et usum Studiosa Juventutis Polonae» (1722) та «Thesauri Polono Latino Graeci...» (1741) з фондів ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна; портрет Антонія Мальчевського роботи Генрика Пйонтковського; фото Г. Хоткевича і фото Гната Хоткевича з групою акторів Гуцульського театру під час гастролей у Львові у 1911 р.

П 53 Польські рефлексії в літературі та мистецтві Слобожанщини: Матеріали Міжнародного наукового симпозіуму, Харків, 2014 р. / Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. – Харків : Майдан, 2015. – 292 с. – (Польський альманах ; вип. VII)

Refleksje polskie w literaturze i sztuce Słobżańszczyzny : Materiały Międzynarodowego Sympozjum Naukowego, Charków, 2014 r. / Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Charkowie, Charkowski Narodowy Uniwersytet imienia W. N. Karazina, Charkowski Narodowy Uniwersytet Sztuk Pięknych imienia I. P. Kotlarewskiego. – Charków : Majdan, 2015. – 292 s. (Almanach Polski ; VII).

ISBN 978-966-372-636-6.

Сьомий випуск «Польського альманаху» присвячений літературно-мистецьким зв'язкам Слобожанщини з Польщею. В збірці представлені доповіді українських і польських дослідників, що були виголошені на науковому симпозіумі, який відбувся у вересні 2014 р. у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

УДК 82.09+7.01](=162.1:477.54/62) (082)

ББК 63.3(4УКР=415.3)я43

ISBN 978-966-372-636-6

Центральна наукова бібліотека
ХНУ ім. В.Н.Каразіна

інв. №

3081582

© Автори статей, 2014

ЗМІСТ

<i>Ірина Журавльова. До історії виходу «Польського альманаху» в Харкові</i>	3
<i>Ірина Журавлева, Ірина Кононенко. Коллекция старопечатных польских изданий XVI–XVIII вв. Центральной научной библиотеки имени В. Н. Каразина и работа над составлением ее печатного каталога</i>	11
<i>Людмила Посохова. Польська книга в особистих бібліотеках харківських інтелектуалів XVIII століття</i>	20
<i>Ольга Журавльова. «Miej serce i patrzaj w serce...» («Марія» Антонія Мальчевського в Харкові).</i>	29
<i>Светлана Глибицкая. Участие семьи Розальон-Сошальных в литературной жизни Харькова второй половины XVIII – XIX веков</i>	43
<i>Ольга Ніколасенко. Громадське життя поляків Харкова на початку XX ст. за наративними джерелами</i>	57
<i>Светлана Глибицкая. Антон Казимирович Сушкевич – математик и музыкант</i>	64
<i>Олег Коваль. «Врубелевский» отзвук харьковской майолики: от «языка» культуры к «речи» художественной формы</i>	68
<i>Александр Буряк. Польский плакат, наш социовизуальный товарищ</i>	85
<i>Mariusz Knorowski. Polska szkoła plakatu</i>	117
<i>Мариуш Кноровский. Польская школа плаката</i>	123
<i>Сергей Куделко, Михаил Проценко. Э. Н. Каминская – заслуженный мастер народного творчества Украины</i>	129
<i>Яна Партола. Польське віддуння в житті і творчості Гната Хоткевича</i>	135
<i>Інга Лобанова. Родина Ніжинських в контексті театральної культури Харкова.</i>	150

<i>Юлія Коваленко. «Театрик “Зелений Гусак”, або Не дражніть публіку» К. Галчинського: досвід європейського театру абсурду на сцені ХАТЛ ім. В. Афанасьєва</i>	169
<i>Юліана Полякова. Польська драматургія на сцені Харківського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка</i>	180
<i>Елена Седунова. Спектакль – барометр времени.</i>	203
<i>Дарья Дроботова. Творческие контакты польского театра «Брама» с харьковскими художниками</i>	211
<i>Інга Лобанова, Марина Усик. Гастролі в Харкові Першого державного польського театру (1931, 1933)</i>	219
<i>Галина Ботунова. Творчо-педагогічна діяльність Олександра Скибневського в Україні</i>	230
<i>Олександр Скибневський. Польський театр в Києві. З нотаток режисера (1931–1936)</i>	261
<i>Додаток. Aleksander Skibniewski. Polski Teatr w Kijowie. Z notatek reżysera (1931–1936)</i>	276
<i>Про авторів</i>	288

Про авторів

Ботунова Галина Яківна – декан театрального факультету, завідуюча кафедрою театрознавства Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Буряк Олександр Петрович – доктор архітектури, завідувач кафедри основ архітектури Харківського національного університету будівництва та архітектури.

Дроботова Дарія Володимирівна – магістрант кафедри театрознавства Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Глибицька Світлана Борисівна – головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Журавльова Ірина Казимирівна – директор Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Журавльова Ольга Сергіївна – головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Кноровський Маріуш – куратор Музею плакату в Вілянові.

Коваленко Юлія Петрівна – старший викладач кафедри театрознавства Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Коваль Олег Володимирович – мистецтвознавець, завідуючий кабінетом історії мистецтва, викладач історії мистецтва ОКЗ Харківське художнє училище.

Кононенко Ірина Іванівна – завідувача сектором відділу книжкових пам'яток Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Куделко Сергій Михайлович – кандидат історичних наук, професор, директор Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Лобанова Інга В'ячеславівна – старший викладач кафедри театрознавства Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Ніколаснко Ольга Олександрівна – кандидат історичних наук, докторант кафедри історії України Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Партола Яна Вікторівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри театрознавства Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Полякова Юліана Юріївна – головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Посохова Людмила Юріївна – доктор історичних наук, професор кафедри історії України історичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, відмінник освіти України.

Проценко Михайло Володимирович – заступник директора Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Седунова Олена Андріївна – театрознавець.

Усик Марина Михайлівна – магістрант кафедри театрознавства Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

УДК 82.09+7.01](=162.1:477.54/62) (082)

ББК 63.3(4УКР=415.3)я43

П 53

*Учена рада Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського рекомендує до друку
(протокол № 1 від 31 серпня 2015 р.)*

Керівник проекту **І. Журавльова**

Упорядники випуску **Г. Ботунова, І. Журавльова**

Науковий редактор **Л. Посохова**

Редактор **Ю. Полякова**

Переклад анотацій **М. Манова**

Переклад статті О. Скибневського «Польський театр в Києві.

З нотаток режисера (1931–1936)» **О. Журавльова**

В оформленні обкладинки використані такі матеріали: фото балерини Марини Ніжинської та балетмейстера Івана Бойка; титульні аркуші книг Г. Кнапіуша «Synonyma seu Dictionarium Polono Latinum In gratiam et usum Studiosae Juventutis Polonae» (1722) та «Thesauri Polono Latino Graeci...» (1741) з фондів ЦНБ ХНУ імені В. Н. Каразіна; портрет Антонія Мальчевського роботи Генрика Пйонтковського; фото Г. Хоткевича і фото Гната Хоткевича з групою акторів Гуцульського театру під час гастролей у Львові у 1911 р.

П 53 Польські рефлексії в літературі та мистецтві Слобожанщини: Матеріали Міжнародного наукового симпозиуму, Харків, 2014 р. / Генеральне консульство Республіки Польща в Харкові, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. – Харків : Майдан, 2015. – 292 с. – (Польський альманах ; вип. VII)

**Refleksje polskie w literaturze i sztuce Słobżańszczy-
ny :** Materiały Międzynarodowego Sympozjum Naukowego,
Charków, 2014 r. / Konsulat Generalny Rzeczypospolitej Pol-
skiej w Charkowie, Charkowski Narodowy Uniwersytet imie-
nia W. N. Karazina, Charkowski Narodowy Uniwersytet Sztuk
Pięknych imienia I. P. Kotlarewskiego. – Charków : Majdan,
2015. – 292 s. (Almanach Polski ; VII).

ISBN 978-966-372-636-6.

Сьомий випуск «Польського альманаху» присвячений літературно-мистецьким зв'язкам Слобожанщини з Польщею. В збірці представлені доповіді українських і польських дослідників, що були виголошені на науковому симпозиумі, який відбувся у вересні 2014 р. у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

УДК 82.09+7.01](=162.1:477.54/62) (082)

ББК 63.3(4УКР=415.3)я43

ISBN 978-966-372-636-6

Центральна наукова бібліотека
ХНУ ім. В.Н.Каразіна

© Автори статей, 2014